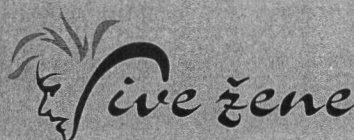

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

PROTOKOL

o međusobnoj saradnji nadležnih
institucija i udruženja/fondacija
u pružanju podrške svjedocima/
žrtvama ratnih zločina,
uspostavljenom institucionalnom
mrežom na području
Kantona Sarajevo

Agency for Cooperation, Education and Development

SADRŽAJ:

Uvod.....	5
Uvodne odredbe.....	6
Cilj Protokola.....	10
Odnos Protokola prema zakonima.....	11
Međusobna saradnja.....	11
Nadležnosti.....	11
Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.....	12
Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo.....	12
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.....	13
Kantonarno tužilaštvo Kantona Sarajevo.....	13
JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo - Službe socijalne zaštite.....	14
JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo - Centri za mentalno zdravlje.....	14
KJU „Porodično savjetovalište“.....	15
Savez udruženja logoraša Kantona Sarajevo.....	15
Udruženje žrtava i svjedoka genocida.....	16
Udruženje „Žene ženama“ Sarajevo.....	16
Fondacija lokalne demokratije.....	16
TRIAL International BiH, Sarajevo.....	17
Udruženje građana „Vive Žene“ Tuzla.....	17
Udruženje građana „Medica“ Zenica.....	18
Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka.....	19
Koordinacija i međusobna komunikacija potpisnika Protokola	19
Ostale aktivnosti potpisnika Protokola.....	20
Završna odredba.....	21

PROTOKOL

o međusobnoj saradnji nadležnih institucija i udruženja/fondacija u pružanju podrške svjedocima/žrtvama ratnih zločina, uspostavljenom institucionalnom mrežom na području Kantona Sarajevo zaključen između:

1. Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo
2. Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo
3. Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
4. Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo
5. JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo - Službe socijalne zaštite općina: Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad, Ilidža, Hadžići, Vogošća i Ilijaš
6. JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo Kantona Sarajevo - Centri za mentalno zdravlje općina: Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad, Ilidža, Hadžići, Vogošća i Ilijaš
7. KJU „Porodično savjetovalište“ Sarajevo
8. Saveza udruženja logoraša Kantona Sarajevo
9. Udruženja žrtava i svjedoka genocida
10. Udruženja „Žene ženama“ Sarajevo
11. Fondacije lokalne demokratije
12. TRIAL International BiH, Sarajevo
13. Udruženja građana „Vive Žene“ Tuzla
14. Udruženja građana „Medica“ Zenica
15. Fondacije „Udružene žene“ Banja Luka

UVOD

U skladu sa dosadašnjim iskustvima i praksama iz post-ratnih zemalja širom svijeta kao i u Bosni i Hercegovini, stabilan, dugotrajan i održiv mir je jedino moguć ukoliko se razvije takvo društveno okruženje u kojem je moguće prekinuti šutnju o iskustvima ratova, ako je status žrtava priznat od strane države, te ako je efikasno procesuiranje slučajeva ratnih zločina prepoznato kao jedan od osnovnih preduslova za ponovno uspostavljanje mira, pravde i nacionalnog pomirenja.

Prevazilaženje bolnih pitanja iz prošlosti nije samo tema kojom treba da se bave pravosudne, političke ili ekonomske strukture, nego zavisi i od sveukupnog odnosa društva ali i državnih institucija i nevladinih organizacija koje direktno rade sa najranjivijim grupama stanovništva.

Na osnovu dugogodišnjih iskustava i provođenjem programa psihosocijalne podrške žrtvama rata i svjedocima u Bosni i Hercegovini, identificirana je potreba uspostavljanja institucionalnih mreža za podršku ovoj populaciji, što je i jedna od strateških mjera koju predlaže Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina na nivou cijele BiH.

Institucionalne mreže imaju na raspolaganju resurse za pružanje podrške kako osobama koje su preživjele traumatska iskustva tako i svjedocima kojima je pomoć potrebna prije, u toku trajanja i nakon završetka sudskog procesa.

Svrha Protokola je prepoznavanje i uvažavanje potrebe žrtve/svjedoka obzirom da sudski proces može dovesti do retraumatizacije i pogoršanja postojećeg psihološkog stanja žrtve/svjedoka. Ova pojava nastaje kada žrtva/svjedok uoči odbacivanje ili nedostatak anticipirane podrške od porodice ili društva, a to vodi doživljaju bespomoćnosti. Mnoge žrtve/potencijalni svjedoci ne pristaju da svjedoče jer nemaju povjerenje u postojeće oblike pravosudne i druge oblike zaštite ali i zbog straha od retraumatizacije.

Tok suđenja može biti izvor anksioznosti, straha, a nekad i panike, a koje su rezultat: razmišljanja žrtve o procesu suđenja, odlučivanje da li će svjedočiti na sudu, mjerama bezbjednosti prije i nakon suđenja. Proces suđenja može da retraumatizuje žrtvu/svjedoka na više načina: pravosudni sistem može

učiniti žrtvu nemoćnom iz neznanja vezano za psihološko stanje žrtve kao i ritualne prakse i položaja svjedoka u hijerarhijskoj moći pravosudnog sistema.

Susret sa okrivljenim je gotovo uvijek dramatičan, a prepoznavanje počinioca krivičnog djela predstavlja akutan stres i često reakcije mogu biti dramatične ukoliko osoba nije pripremljena za taj susret. Odbrana okrivljenih može učiniti žrtvu/svjedoka nemoćnim i staviti ga u položaj u kome mora da dokazuje svoju patnju i svoje traumatsko iskustvo, a unakrsno ispitivanje od strane odbrane može doživjeti kao napad, okrivljavanje i proizvesti još veću nesigurnost.

Stoga Protokol o saradnji predstavlja dokument kojim predstavnici državnih institucija i udruženja/fondacija iskazuju spremnost da obezbijede održiv, sistemski i adekvatan način reagovanja u skladu sa individualnim potrebama svjedoka/žrtava.

Protokol je nastao u okviru aktivnosti projekta: "Osiguranje pristupa pravdi za svjedoke/žrtve kroz jačanje postojećih i uspostavljanje novih mreža podrške svjedocima u BiH", koji finansira Evropska unija.

U izradi Protokola učestvovali su imenovani članovi multidisciplinarnog tima za područje Kantona Sarajevo.

UVODNE ODREDBE

„U skladu sa opštom teorijom o dokazima i dokazivanju u krivičnom postupku, svjedok je dokazno sredstvo, njegov iskaz je dokazni osnov, a svjedočenje je procesna radnja izvođenja dokaza koja se sastoji u saznavanju na zakonom utvrđen način dokaznih osnova sadržanih u dokaznom sredstvu.”¹

Kako se pred sudom kao svjedoci za počinjeni zločin najčešće pojavljuju upravo sami preživjeli, time se često nailazi na brojne zahtjeve za određivanjem zaštitnih mjera.

„Iskaz svjedoka u krivičnom postupku ima višestruki značaj, pa tako: služi kao izvor saznanja o drugim dokazima; njihova osobna saznanja su dokaz; služi kao sredstvo provjere utvrđenih činjenica; služi kao sredstvo prepoznavanja počinitelja i služi kao pomoć u otkrivanju i pronalaženju drugih svjedoka.”²

1 Sijerčić-Čolić, H.; Krivično procesno pravo, Knjiga I, (2005), Sarajevo, str. 305

2 Odsjek krivične odbrane u Sektoru za pravosudne organe Ministarstva pravde BiH; "OKO Reporter o ratnim zločinima", br.12, proljeće/ljeto 2010.

„Svjedočenje kao jedna od najznačajnijih procesnih radnji, koje sud provodi radi utvrđivanja eventualne krivične odgovornosti neke osobe, ima poseban značaj i u predmetima ratnih zločina. Zbog vremena koje protekne između počinjenog ratnog zločina, pa do postupka procesuiranja odgovorne osobe, jasno je da se ne mogu poduzeti procesne radnje koje bi se inače poduzele u krivičnom postupku. (npr. uviđaja, tjelesnog pregleda i sl.).“³

Kako ratni zločini spadaju u najtežu vrstu krivičnog djela, kao i djela koja su počinjena na izrazito svirep način, to uveliko utiče na fizičko i psihičko stanje svjedoka koji su, kako je već rečeno, najčešće same žrtve tih krivičnih djela. Spomenuti faktori često utiču na spremnost svjedoka da sarađuju sa organima krivičnog gonjenja. Tako svjedoci odbijaju sarađivati sa nadležnim organima zbog posljedica krivičnog djela koje intenzivno djeluju na pojedine kategorije osoba zbog njihovih ličnih karakteristika (tzv. ugroženi svjedoci), te zbog zastrašivanja koje za cilj ima spriječiti saradnju sa organima krivičnog gonjenja (tzv. svjedoci pod prijetnjom).⁴

Svjedočenje u krivičnom postupku je zakonska dužnost, te i najčešće korišteno dokazno sredstvo. U tome se i ističe potreba za stvaranje uvjeta koji će omogućiti pružanje zaštite i podrške svjedocima i žrtvama.

Međunarodna zajednica je, također, prepoznala važnost zajedničkog djelovanja i multisektorskog pristupa institucija i organizacija kako u dokumentovanju i istraživanju seksualnog nasilja u sukobima tako i osiguravanju pravde za žrtve.⁵

Kod stvaranja odgovarajućih uvjeta koji će omogućiti pružanje zaštite i podrške svjedocima/žrtvama **prije, u toku i nakon svjedočenja**, posebnu pažnju treba obratiti na usklađenost poduzetih mjera sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda sa dodatnim protokolima, državnim Ustavom i zakonodavstvom, zatim na primjenu Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka F BiH.

Zakonom o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka F BiH predviđene su mjere zaštite u vidu osiguranja psihološke, socijalne i stručne

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ Međunarodni protokol o dokumentovanju i istraživanju seksualnog nasilja u sukobima, Osnovni standardi uspješnog postupka dokumentovanja seksualnog nasilja kao zločina po međunarodnom pravu, PRVO IZDANJE: juni 2014.

pomoći, odstupanja od redoslijeda izvođenja dokaza na glavnom pretresu, prava sudije da kontrolira način ispitivanja svjedoka, mogućnosti da se optuženi udalji iz sudnice, mogućnosti da se zapisnici o iskazima, dati u istrazi, mogu pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu, ograničenja prava optuženog i njegovog branitelja da pregleda spise i dokumentaciju, te u vidu dodatnih mjera u koje spadaju zaštita ličnih podataka svjedoka, svjedočenje iza paravana, te svjedočenje posredstvom tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka.

Kod poduzimanja svih aktivnosti posebna smjernica treba biti i Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH sa idejom da se osigura „zaštita, podrška i isti tretman svih žrtava i svjedoka u postupcima pred svim sudovima u BiH“.⁶

Bez adekvatne zaštite i podrške svjedocima cilj Državne strategije, koji se odnosi na osiguravanje zaštite, podrške i istog tretmana svih preživjelih i preživjelih/ svjedoka u postupcima pred svim sudovima u BiH, ne može biti ispunjen. Zaštita i podrška neophodne su za saradnju svjedoka, naročito žrtava/svjedoka, što je bila ključna komponenta u svim uspješno procesuiranim ratnim zločinima u BiH.

Žrtve seksualnog nasilja, također, trebaju uživati posebnu pažnju kada je upitanju podrška i zaštita svjedoka. Prema Evropskom sudu za ljudska prava, žrtve imaju veću potrebu za zaštitom zbog stigmatizacije u društvu.

Adekvatna podrška, pravičan tretman i ostvarivanje prava i pravde za žrtve, specifično za žene, predviđaju se i u međunarodnim dokumentima, odnosno, u Konvenciji o ukidanju svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW) koja nalaže reformu pravnih i institucionalnih mehanizama unutar države kao i formiranje institucionalnih mehanizama za zaštitu žena od diskriminacije, Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 (2000) koja ukazuje na posebne potrebe žene u toku konflikta, repatrijacije, preseljenja, rehabilitacije, reintegracije i rekonstrukcije. U skladu s tim, i naša država je usvojila Akcioni plan za implementaciju Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost“.⁷ Također, u Rezoluciji Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1820 (2008) spolno nasilje je definirano kao sigurnosno pitanje od značaja za izgradnju dugoročnog i održivog mira, te se silovanje i ostali oblici spolnog nasilja u toku i nakon oružanog sukoba smatraju

⁶ „Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina“, usvojena 29.12.2008 od strane Vijeća ministara BiH

⁷ Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2017. godine, juni 2013, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.

ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti, dok Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1888 (2009) nalaže da države poduzmu sveobuhvatne pravne i sudske reforme u skladu sa međunarodnim pravom kako bi počinitelji bili procesuirani, a preživjeli ostvarili pristup pravdi uz uvažavanje njihovog digniteta tokom cijelog sudskog postupka. U okviru Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1889 (2009.) ističe se da je potrebno poboljšati nivo učešća žena u svim fazama mirovnog procesa, kao i da je potrebno kreirati strategije koje se odnose na potrebe i prioritete žena, uključujući njihovu fizičku sigurnost, bolje socio-ekonomske uvjete u obrazovanju, programe ostvarivanja prihoda, pristup osnovnim uslugama, provedbu zakona zasnovanu na ravnopravnosti spolova, te pristup pravdi.

Također, UN Rezolucija 1960 (2010.) poziva na stvaranje konkretnih koraka i institucionalnih mehanizama za prevenciju i zaštitu od seksualnog nasilja u sukobima, kao ozbiljnih povreda ljudskih prava i međunarodnog prava, dok Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 2106 (2013.) ukazuje na spor napredak u implementaciji važnih aspekata Rezolucije 1960 i poziva na učinkovitije korake u procesuiranju i reagiranju na slučajeve seksualnog nasilja, što bi znatno doprinijelo održavanju međunarodnog mira i sigurnosti.

UN Rezolucija 2122 (2013.) poziva na kontinuiranu implementaciju UN Rezolucije 1325 i nacionalnih akcionih planova, te unapređenje sistema koordinacije, monitoringa i evaluacije. Ona poseban fokus stavlja na žensko liderstvo i veće učešće žena u praćenju napretka u rješavanju konflikata i očuvanju mira.⁸

8 U nastavku su ključne međunarodne konvencije i drugi dokumenti koji se upotpunosti ili djelomično odnose na ovu problematiku:

- Deklaracija UN-a o osnovnim principima pravde za žrtve zločina i zloupotrebe moći;
- Deklaracija o obavezi sprečavanja seksualnog nasilja u sukobima (april, 2013.);
- Deklaracija o posvećenosti zaustavljanju seksualnog nasilja u sukobu (septembar, 2013.);
- Evropska konvencija o obeštećenju žrtava krivičnih djela nasilja;
- Evropska konvencija za prevenciju torture, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječijoj prostituciji i pornografiji;
- Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o zabrani učešća djece u oružanim sukobima;
- Konvencija o pravima djeteta;
- Međunarodna konvencija protiv mučenja i drugih vrsta okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima;
- Rezolucija Evropskog parlamenta o rodnim aspektima rješavanja sukoba i izgradnje mira (2000.).

Izvori: Međunarodni protokol o dokumentovanju i istraživanju seksualnog nasilja u sukobima, Osnovni standardi uspješnog postupka dokumentovanja seksualnog nasilja kao zločina po međunarodnom pravu, PRVO IZDANJE: juni

Kako bi se pružila sveobuhvatna podrška, pomoć, zbrinjavanje i jednak, odnosno, prilagođen tretman za sve svjedoke/žrtve na području Bosne i Hercegovine uviđamo neophodnost izgradnje koordiniranog multidisciplinarnog, multisektornog tima, odnosno, institucionalne mreže podrške u partnerstvu sa nadležnim ministarstvima, pravosudnim institucijama, ustanovama i nevladinim organizacijama na svim nivoima s ciljem pružanja cjelovite podrške, pomoći, zbrinjavanja i prilagođenog tretmana za svjedoke/žrtve.

Cilj Protokola

ČLAN 1

Cilj ovog protokola je uspostavljanje institucionalne mreže sa jasnim koracima i procedurama o postupanju, kako bi žrtve i svjedoci ratnih zločina imali jasne upute kome, kada i gdje se mogu obratiti za pomoć kao i kakve vrste podrške mogu očekivati od potpisnika, a sve u skladu sa domaćim i međunarodnim pravnim standardima.

Protokolom se povezuju državne institucije i udruženja/fondacije u postupku pružanja sveobuhvatne podrške, pomoći, zbrinjavanja i jednakog tretmana za svjedoke/žrtve ratnih zločina kroz uspostavljanje mreže podrške za područje Kantona Sarajevo.

Protokolom se definiraju modaliteti saradnje između potpisnika protokola u cilju podrške svjedocima/žrtvama ratnih zločina u procesu svjedočenja pred sudom i tužilaštvom.

Potpisnici protokola su saglasni da usko sarađuju u pružanju podrške svjedocima/žrtvama ratnih zločina u postupku svjedočenja (kao i pripreme za svjedočenje, u toku trajanja sudskog postupka i po okončanju istog) i da zajednički sa mjesno nadležnim institucijama pružaju psiho-socijalnu, pravnu i drugu stručnu pomoć.

2014.

Program za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture u Bosni i Hercegovini 2013-2016.

Odnos Protokola prema zakonima

ČLAN 2.

Potpisnici Protokola će u svom postupanju djelovati u skladu sa Krivičnim zakonom Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 36/03., 37/03., 21/04., 69/04., 18/05., 42/10., 42/11.), Zakonom o krivičnom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ br.35/03., 37/03., 56/03., 78/04., 28/05., 55/06., 27/07., 53/07., 09/09., 12/10., 08/13., 59/14.), Zakonom o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 36/03.), Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“ br. 36/99., 54/04., 39/06., 14/09 i 45/16), te u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i u skladu sa Državnom strategijom za rad na predmetima ratnih zločina u BiH, usvojena 2008. godine, a što će doprinijeti implementaciji Programa za žrtve ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i torture u Bosni i Hercegovini 2013-2016.

Međusobna saradnja

ČLAN 3.

Potpisnici Protokola se obavezuju na međusobnu saradnju sa ministarstvima, pravosudnim institucijama, ustanovama i udruženjima/fondacijama, potpisnicima ovog Protokola, u postupku pružanja sveobuhvatne podrške, pomoći, zbrinjavanja i jednakog tretmana za svjedoke/žrtve ratnih zločina kroz uspostavljanje institucionalne mreže.

Nadležnosti

ČLAN 4.

Ovim članom se povezuju nadležnosti svakog potpisnika Protokola, a potpisnici Protokola predstavljaju institucionalnu mrežu podrške svjedocima/žrtvama u Kantonu Sarajevo, a u vezi s tim nadležnosti su:

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije:

- Kod pronalaženja žrtava/svjedoka stupiti u kontakt s udruženjima u kojima je žrtva/svjedok potencijalni član ili korisnik, da bi isti na profesionalan, prijateljski i topao način stupili u kontakt sa žrtvom/svjedokom.
- U toku istražnog postupka sarađivati s kantonalnim tužilaštvom, nadležnim centrom za socijalni rad, nadležnim centrom za mentalno zdravlje i nevladinim organizacijama u smislu blagovremenog ukazivanja na potrebu pružanja psihološke podrške svjedoku.
- Informirati žrtvu/svjedoka o zakonskim mogućnostima izricanja zaštitnih mjera prilikom svjedočenja sukladno Zakonu o krivičnom postupku i Zakonu o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugoženih svjedoka FBiH.
- Informirati žrtvu o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže podrške žrtvama i žrtvama/svjedocima Kantona Sarajevo.
- Omogućiti sudjelovanje u edukacijskim seminarima i radionicama za osoblje Ministarstva koje dolazi u kontakt sa žrtvama i žrtvama/svjedocima, koji doprinose senzibiliziranom pristupu u kontaktu sa žrtvom i žrtvom/svjedokom, prije svega u području razvijanja vještina, uspješnog prvog kontakta, komunikacije (aktivno slušanje, neverbalne reakcije, načini vođenja razgovora, postavljanje pitanja...) ali i na seminarima koji se odnose na pravni okvir za procesuiranje ratnih zločina i uopće ljudskih prava.

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo:

- Informirati nadležne institucije, centre za mentalno zdravlje, domove zdravlja, bolnice i druge zdravstvene ustanove o uspostavljenoj institucionalnoj Mreži podrške svjedocima/žrtvama Kantona Sarajevo, potpisivanjem Protokola u Kantonu Sarajevo.
- Informirati svjedoke/žrtve o mogućnostima korištenja resursa institucionalne mreže, kao što je socijalna i psihološka podrška i druge medicinske usluge, o institucijama koje pružaju takvu pomoć i drugim potrebnim kontakt informacijama, kada se svjedoci/žrtve direktno obrate Ministarstvu.
- Informirati osnivače ustanova na nivou Kantona o potrebi jačanja materijalno-tehničkih kapaciteta i stručnog kadra u ustanovama, a koje su u sistemu institucionalne mreže.
- Omogućiti edukaciju i učestvovati zajedno sa osnivačima ustanova

iz domena zdravstvene zaštite u edukaciji profesionalaca koji rade sa svjedocima/žrtvama, a po potrebi, i u prijedlogu osnivača ustanova ili udruženja/fondacija.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo:

- Putem svog predstavnika koordinirati aktivnostima socijalne zaštite predviđene Protokolom.
- Učestvovati u zajedničkim aktivnostima sa potpisnicima Protokola.
- Javno zagovarati realizaciju Protokola.
- Pratiti propise u ovoj oblasti donesene sa viših nivoa vlasti i iste usklađivati sa kantonalnim propisima.

Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo:

- U postupku ostvarivanja kontakta sa svjedokom/žrtvom, po potrebi i procjeni tužitelja, stupiti u kontakt sa udruženjima u kojima je svjedok/žrtva potencijalni član ili korisnik, da bi isti na profesionalan, prijateljski i topao način stupili u kontakt sa svjedokom/žrtvom.
- Uz poziv svjedoku/žrtvi po potrebi i procjeni tužitelja dostaviti i obavijest sa informacijama o mogućnostima korištenja resursa institucionalne mreže, npr. psihološke podrške, psiho-socijalne, pravne pomoći u institucijama i udruženjima koje pružaju pomoć, prije, u toku i nakon svjedočenja, brojeve telefona i slično, informaciju o mogućnosti ostvarenja imovinsko-pravnog zahtjeva, kao i o svim drugim pravima koja pripadaju svjedoku u postupku pred sudom i njegovim dužnostima u vezi sa svjedočenjem.
- Informirati svjedoke/žrtve o mogućnostima korištenja psihološke podrške, o institucijama i organizacijama koje pružaju besplatnu pravnu pomoć i drugim potrebnim kontakt informacijama.
- Informirati svjedoke/žrtve o mogućnostima izricanja zaštitnih mjera prilikom svjedočenja.
- Omogućiti korištenje materijalnih i logističkih uvjeta svjedocima/žrtvama prilikom dolaska u Tužilaštvo zbog davanja izjave.

**JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo - Službe socijalne zaštite
općina: Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad, Ilidža, Hadžići,
Vogošća i Ilijaš:**

- Osigurati psihosocijalnu, psihološku podršku žrtvi/svjedoku shodno raspoloživim resursima, a u skladu sa Zakonom o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.
- Obezbijediti socijalnu i materijalnu podršku svjedoku/žrtvi u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom KS.
- Informisati žrtve/svjedoke o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže podrške žrtvama/svjedocima Kantona Sarajevo.

**JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo - Centri za mentalno zdravlje općina:
Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad, Ilidža, Hadžići, Vogošća i
Ilijaš:**

- Primjenom dijagnostičkih postupaka i procedura osigurati dokumentaciju za svjedoke/žrtve ratnih zločina.
- Pratiti psihičko stanje svjedoka/žrtava ratnih zločina prije akta svjedočenja, tokom sudskog procesa i kasnije.
- Omogućiti svjedocima/žrtvama kontinuiranu psihološku i terapijsku podršku.
- Pružiti psihološku pomoć i podršku porodici svjedoka/žrtava.
- Osigurati protok informacija i dobivanje potrebnih podataka na osnovu dobrovoljnog informiranog pristanka o svjedocima/žrtvama od više izvora: psihijatar, psiholog, socijalni radnik, defektolog, ljekar porodične medicine, NVO, policija i drugih izvora uz poštivanje kodeksa ponašanja institucija, ustanova i nevladinih organizacija.
- Po potrebi, osigurati kućne posjete (ljekar, psiholog, socijalni radnik, medicinski tehničar), u vozilu koje nije obilježeno.
- Raditi na destigmatizaciji svjedoka/žrtava (predavanja, učešće u TV i radio programima, elektronskim medijima) u Kantonu Sarajevo.

- Organizirati edukaciju ili specijalizaciju zaposlenog kadra radi specifičnosti i složenosti rada sa svjedocima/žrtvama.
- Informirati svjedoka/žrtvu o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže podrške svjedocima/žrtvama ratnih zločina Kantona Sarajevo.

KJU „Porodično savjetovalište“:

- Pružati psihosocijalnu podršku i pomoć žrtvama/svjedocima, poštujući principe diskrecije i dobrovoljnosti.
- Pružati usluge savjetodavno-terapeutskog tretmana porodicama žrtava/svjedoka, u skladu sa konceptima sistemske porodične psihoterapije, poštujući principe diskrecije i dobrovoljnosti.
- Informirati žrtve/svjedoke o korištenju raspoloživih resursa institucionalne mreže u Kantonu Sarajevo.
- Sarađivati sa potpisnicama Protokola u cilju pružanja adekvatne podrške žrtvama/svjedocima.
- Učestvovati u edukacijama i supervizijskim procesima u cilju razvijanja kompetencija za rad sa žrtvama/svjedocima.

Savez udruženja logoraša Kantona Sarajevo:

- Pužiti efikasnu podršku žrtvama/svjedocima zasnovanu na blagovremenoj, potpunoj i sveobuhvatnoj informaciji u vezi podrške na koju članovi udruženja/potencijalni svjedoci mogu računati prije, tokom i poslije svjedočenja.
- Informisati svjedoka/žrtvu o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljenih institucionalnih mreža podrške koje postoje u Bosni i Hercegovini.

Udruženje žrtava i svjedoka genocida

- Pružiti efikasnu podršku žrtvama/svjedocima zasnovanu na blagovremenoj, potpunoj i sveobuhvatnoj informaciji u vezi podrške na koju članovi udruženja/potencijalni svjedoci mogu računati prije, tokom i poslije svjedočenja.
- Informisati svjedoka/žrtvu o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljenih institucionalnih mreža podrške koje postoje u Bosni i Hercegovini.

Udruženje „Žene ženama“ Sarajevo:

- Pružiti psihosocijalnu podršku svjedocima/žrtvama.
- Informirati žrtve i svjedoke o mogućnostima korištenja resursa institucionalne mreže na teritoriju Kantona Sarajevo.
- Omogućiti žrtvi i žrtvi/svjedoku rad na sebi, i članovima njihovih porodica.
- Pratiti psihičko stanje žrtava svjedoka, primjenom dijagnostičkih postupaka i procedura prije akta svjedočenja, tokom krivičnog postupka i kasnije.
- Osigurati edukaciju i treninge za angažirano osoblje u radu sa svjedocima/žrtvama u skladu sa zakonskim mogućnostima.

Fondacija lokalne demokratije:

- Pružanje besplatne pravne pomoći svjedokinjama/žrtvama rata iz oblasti socijalnih, porodičnih, zdravstvenih, te radnog prava i zapošljavanja.
- Informiranje svjedoka/žrtava rata o procedurama prikupljanja dokumentacije i procesu ostvarivanja statusa civilne žrtve rata i mogućnostima korištenja resursa uspostavljenih institucionalnih mreža u Bosni i Hercegovini.
- U skladu sa mogućnostima pružanje psihološke podrške svjedokinjama ženama žrtvama ratnih zločina.
- Informiranje preživjelih svjedokinja o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže i drugih mreža koje postoje u BiH.
- Aktivno zalaganje na zaštiti i promociji ljudskih prava žrtava rata kroz zagovaranje za sistemsko rješavanje u osiguranju pristupa pravu, pravdi i pravosuđu u cijeloj Bosni i Hercegovini.

- U okviru svojih kapaciteta i u suradnji sa udruženjima, čije su članice žene-žrtve rata nastaviti pružati ekonomsku podršku, čiji je cilj obezbjeđenje uslova za samoprivredivanje, usvajanja znanja i vještina koje će omogućiti lakše zaposlenje i kompetenciju na tržištu rada.

TRIAL International BiH, Sarajevo:

- Pružanje informacije o pravima oštećenih i svjedoka i s tim povezana podrška, u skladu sa mogućnostima.
- Pružanje informacija žrtvama/svjedocima u vezi sa podrškom koju mogu očekivati prije, tokom i poslije suđenja.
- Informisanje svjedoka/žrtava o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljenih institucionalnim mrežama podrške koje postoje u Bosni i Hercegovini.

TRIAL International BiH, sa sjedištem u Sarajevu, ima primarni mandat borbe protiv nekažnjivosti za počinjenje genocida, ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti, prisilnih nestanaka i mučenja žrtava ratnih zločina. Organizacija radi na unaprjeđenju zaštite raznog spektra prava žrtava ratnih zločina, naročito žrtava seksualnog nasilja u ratu, između ostalog i kroz pružanje podrške vezano za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahtjeva u krivičnom postupku.

Udruženje građana „Vive Žene“ Tuzla:

- Obezbijediti psiho-socijalnu podršku svjedocima/žrtvama i njihovim porodicama u svim fazama krivičnog postupka, a koji se odnosi na psihološku pripremu za svjedočenje, praćenje tokom procesa suđenja i psihološku podršku nakon suđenja. Psihološka podrška realizuje se kroz multidisciplinarni pristup potrebama svjedoka/žrtava.
- Obezbijediti kratkoročni smještaj i zbrinjavanje žena svjedoka/žrtava ratnog zločina u sigurnoj kući „Vive Žene – Centar za terapiju i rehabilitaciju“ Tuzla, a u suradnji sa nadležnim institucijama potpisnicama Protokola.
- Informirati svjedoke/žrtve o procedurama prikupljanja dokumentacije i procesu ostvarivanja statusa civilne žrtve rata i mogućnostima korištenja resursa uspostavljenih institucionalnih mreža u BiH.
- Organizirati edukacije, podršku i superviziju članovima institucionalnih mreža, a u skladu sa raspoloživim materijalno – tehničkim i ljudskim resursima U.G. Vive Žene Tuzla.

- Pružati podršku i pomoć u radu koordinacionih tijela institucionalnih mreža.
- Informirati svjedoka/žrtvu o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne Mreže podrške svjedocima/žrtvama Kantona Sarajevo i drugih mreža koje postoje u BiH.

Udruženje građana „Medica“ Zenica:

- Ukoliko se ukaže potreba, pružiti kratkoročni smještaj, zbrinjavanje i kontinuiranu psihološku podršku ženama i djeci, preživjelim i preživjelim/svjedocima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela u sigurnoj kući „Medice“ Zenica po naloga tužilaštva, a kojoj je smještaj i psihološka podrška potrebna, a nema teritorijalno bližih kapaciteta za smještaj, a u saradnji sa nadležnim centrom za socijalni rad.
- Kada su preživjeli i preživjeli/svjedoci zbrinuti u sigurnu kuću, „Medica“ Zenica će u saradnji sa nadležnim institucijama i preživjelim i preživjelim/svjedocima izraditi plan individualnog programa rada.
- U okviru svojih raspoloživih kapaciteta pružiti psihološku pomoć i podršku preživjelim i preživjelim/svjedocima, kao i članovima njihovih porodica putem emotivne podrške, kriznih intervencija, individualne i porodične terapije u psihološkom savjetovalištu, putem jedinstvenog besplatnog telefona za pomoć i podršku preživjelim ratnog silovanja i seksualnog nasilja u BiH (080 02 23 34), na terenu, dolaskom u kućne posjete, i u Sigurnoj kući, ili na nekom drugom sigurnom mjestu, zavisno od potreba preživjelih i preživjelih/svjedoka.
- Informisati preživjele i preživjele/svjedoke o procedurama prikupljanja dokumentacije i procesu ostvarivanja statusa civilne žrtve rata.
- U skladu sa Rješenjem Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, izdavati Uvjerenje za osobe koje su preživjele seksualno nasilje koje je potrebno za ostvarivanje statusa civilne žrtve rata.
- Organizirati edukacije u cilju razmjene iskustava članova i članica Mreže, kao i specifične edukacije, podrške i supervizije za stručno osoblje koje radi u ovoj oblasti, a u skladu sa raspoloživim materijalno-tehničkim resursima.
- Pružati podršku i pomoć u radu koordinacionih tijela institucionalnih mreža.
- Informisati preživjele i preživjele/svjedoke o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže i drugih mreža koje postoje u BiH.

Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka:

- Pružiti kratkoročni smještaj i zbrinjavanje ženama i djeci, preživjelim i preživjelim/svjedocima seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela kada se ukaže potreba u Sigurnu kuću po nalogu nadležnog tužilaštva i u suradnji sa nadležnim centrom za socijalni rad.
- U okviru svojih raspoloživih kapaciteta pružiti psihološku i pravnu pomoć i podršku preživjelim i preživjelim svjedocima koji su smješteni u Sigurnu kuću.
- Organizovati edukacije u cilju razmjene iskustava članova i članica Mreže, kao i specifičnih edukacija za stručno osoblje koje radi u ovoj oblasti.
- Pružati podršku i pomoć u radu koordinacionih tijela institucionalnih mreža.
- Informisati preživjele i preživjele/svjedoke o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže.
- Stvaranje klime za podršku preživjelim i preživjelim/svjedocima, podizanje svijesti različitim kampanjama, edukacijama i sl.
- Informisati preživjele i preživjele/svjedoke o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže i drugih mreža koje postoje u BiH.

Koordinacija i međusobna komunikacija potpisnika Protokola

ČLAN 5.

- Koordinaciju sa potpisnicima Protokola vršit će Savez udruženja logoraša Kantona Sarajevo. Svi potpisnici dužni su se pridržavati Protokola, te su dužni otklanjati eventualne nedostatke utvrđene na radnim sastancima.
- Svaki potpisnik Protokola može inicirati, po potrebi, radni sastanak i delegirati temu uspostavljenoj institucionalnoj mreži Kantona Sarajevo.
- Potpisnici Protokola obavezuju se da će u međusobnoj komunikaciji kao i komunikaciji sa drugima poštivati pravilo diskrecije, profesionalne i etičke standarde svoje struke i institucije, kao i Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“ br. 49/06., 76/11.), a u svrhu adekvatne zaštite podataka o žrtvama/svjedocima.

Ostale aktivnosti potpisnika Protokola

ČLAN 6.

Potpisnici Protokola su saglasni da:

- Izrade zajedničku publikaciju o uspostavljenoj institucionalnoj mreži sa jasnim koracima i procedurama o postupanju kako bi svjedoci/žrtve imali jasne upute kome, kada i gdje se mogu obratiti, kako i šta mogu očekivati od uspostavljene institucionalne mreže - potpisnika Protokola.
- Osiguraju treninge i supervizije za angažirano osoblje u radu sa svjedocima/žrtvama.
- Psihološka podrška za angažirano osoblje u ophođenju sa svjedocima/žrtvama bude pružena od stručnog osoblja centara za mentalno zdravlje, centara za socijalni rad i drugih relevantnih institucija i udruženja/ fondacija.
- Upoznaju javnost putem javnih elektronskih i printanih medija o postojanju institucionalne mreže u Kantonu Sarajevo.
- Promoviraju značaj svjedočenja u procesu postizanja pravde i pomirenja.
- Učestvuju na javnim događajima s ciljem prezentiranja iskustava uspostavljene institucionalne mreže Kantona Sarajevo u BiH i šire.
- Informiraju svjedoke/žrtve o mogućnostima korištenja raspoloživih resursa uspostavljene institucionalne mreže podrške žrtvama/svjedocima Kantona Sarajevo, i kada je potrebno, o resursima uspostavljenih mreža u Zeničko-dobojskom kantonu, Srednjobosanskom kantonu, Unsko-sanskom kantonu, Hercegovačko-neretvanskom kantonu-županiji, Tuzlanskom kantonu, Bosansko-podrinjskom kantonu, Posavskom kantonu, Kantonu 10 – Hercegbosanskoj županiji, na područjima nadležnosti Okružnih sudova u Banjoj Luci, Istočnom Sarajevu, Doboju, Trebinju, Bijeljini i Brčko distriktu BiH.

Završna odredba

ČLAN 7.

Protokol o međusobnoj saradnji nadležnih ministarstava, pravosudnih institucija, ustanova i udruženja/fondacija u pružanju podrške svjedocima/žrtvama potpisan je u prisustvu ovlaštenih zastupnika gore navedenih ministarstava, pravosudnih institucija, ustanova i udruženja/fondacija i sastavljen je u 15 primjeraka od kojih svaki potpisnik zadržava jedan primjerak, čime je uspostavljena institucionalna mreža u Kantonu Sarajevo.

ČLAN 8.

Ovaj Protokol stupa na snagu narednog dana od dana potpisivanja.

POTPISNICI

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Uprava policije - Za Policijskog komesara Načelnik uniformisane policije
Mevludin Halilović, glavni inspektor

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
Zilha Ademaj, ministrica

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
Amela Dautbegović, ministrica

Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo
Halida Ruzić, kantonalna tužiteljica

JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo
Adnan Podžo, direktor

JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo
Fuad Husić, generalni direktor

KJU „Porodično savjetar Sarajevo
Senad Alić, direktor

Savez udruženja logoraša Kantona Sarajevo
Sabahudin Šehić, predsjednik

Udruženje „Žene ženama“ Sarajevo
Memnuna Zvizdić, izvršna direktorica

Udruženje žrtava i svjedoka genocida
Murat Tahirović, predsjednik

Fondacija lokalne demokratije
Jasmina Mujezinović, izvršna direktorica

TRIAL International BiH, Sarajevo
Selma Korjenić, voditeljica ureda u BiH

Udruženje građana „Vive Žene“ Tuzla
Jasna Zečević, predsjednica

Udruženje građana „Medica“ Zenica
Sabiha Husić, direktorica

Fondacija „Udružene žene“ Banja Luka
Nada Golubović, predsjednica UO